

■ A rockopera nem lesz a szabadtéri műsorán

Szegeden van az Atilla sírja

– Amikor a Szegedi Szabadtéri Játékok igazgatója lettem, 1987-ben elkészítettem a következő évekre három alap-szerződés tervezetét. Az egyik az 1988-as Don Carlosra, a másik az 1989-es Turandotról vonatkozott – e két előadás megvalósult. A harmadik volt az Atilla rockopera, amelyre – 1989-es elkészüléssel – szerződést kötöttünk Szörényi Leventével és Bródy Jánossal. Közben jött a rendszerváltozás, történt ami történt, ők szembekeverültek egymással, de ettől függetlenül Atilla-ügyben még tavaly decemberben Szörényi Leventével volt egy nagy beszélgetésem a Budapesti Körszálló tetején. Akkor az volt a terv, hogy miként az István, a királyt is, valahol nagy szabadtéri környezetben – a budai hegyekben – csinálják meg, filmfelvétellel összekötve. Koltay Gábor, akivel szintén tartottam a kapcsolatot, már korábban is emlegette a „színpadra csalogatást”, mert a megváltozott politikai és főleg gazdasági körülmények közepette nem látta realitását a bemutatónak a budai hegyek között. Jó, mondtam én erre, legyen elsőbbsége a nyilvános filmfelvételnek, de a következő évben – tehát gyakorlatilag idén nyáron – megcsináljuk Szegeden is. Tehát Szörényi Leventével én lényegében megerősítettem a 87-es szerződést, bár ő tavaly decemberben csak Nemeskürtyről beszélt, mint szövegíró, Lezsák Sándor nevét nem említette. Úgy éreztem, Bródy János kiválásával, akinek a szövege az István, a király után számomra garancia lett volna, szétzilálódtak a dramaturgiai szálak.

■ Ekkor már közbejött a Margitsziget.

– Amikor bejelentették, hogy a Margitsziget eljuttatja az Atillát, egy fesztiválszövetségi ülésen jeleztem Koltay Gabinak, hogy ezzel probléma lesz, mert nekem van megírási szerződése rá. Nyilván tudott róla, de semmi pontosat nem mondott. A dolog azért pikáns, mert a fesztiválszövetség elnökségében ő is benne van (Nikolényi István a szövetség elnöke – a szerk. megj.), s ez

Az elmúlt napokban több írásunkban is feltettük a kérdést: lesz-e bemutatója Szörényi Levente Atilla című rockoperájának a jövő évi Szegedi Szabadtéri Játékokon? Ami annál is érdekesebb, mert az Atilla megírására 1987-ben Szörényi Leventével és akkori szerzőtársával, Bródy Jánossal a szegedi szabadtéri igazgatója, Nikolényi István kötött szerződést. A rockoperát viszont idén mutatták be – a Margitszigeten. Tavasszal színpadra viszik – az Erkel Színházban. Az „Atilla-történetet” Nikolényi István meséli el.

az ügy, mint etikai kérdés a mai ülésünkön valószínűleg elő fog kerülni. Felmerült, hogy megcsinálhatjuk közösen is a Margitszigettel. Koltay nem zárkozott el tőle, de későbbi nyilatkozatai értelmében azt kellett látnom, hogy az Atillát egyértelműen a Margitszigetre szánják.

■ Hogyan reagált erre a szerződés egyik aláírója, Szörényi Levente?

– Levente érezhette, hogy valami nem tiszta, mert irt nekem egy levelet. Lefirt, hogy a szerződésünket, minthogy 89-re nem készült el a mű, meghaladta az idő, tehát részéről mintegy felbontottnak tekinti. A szerződésben megírási díjként tulajdonképpen nevetségessé összegről, 15-15 ezer forintól volt szó, de Szörényi és Bródy felvették. A törvények akkor ennyit írtak elő, viszont utána minden előadásra kettyegett volna a szerzői jogdíjért járó százaléka, ami nem kis összeg, ha jó darab születik. Egyébként pontosan Szörényi Levente kért meg annak idején a szegedi szabadtérrel kötött szerződés publikálására, mondván, hogy foglaljuk le az Atilla-témát, mert sokan bókálnak utána a levélárakban. Ezt 1987-ben a Vasárnapi Hírekben meg is tettem.

■ Mi a helyzet ma a szerződéssel?

– Én ezt a szerződést teljesen érvényesnek tekintem, mert attól, hogy valaki 89-re nem teljesít valamit, attól még később teljesítheti. Nem tudom elképzelni, hogy ha Verdi a Milánói Scalanak aláír egy szerződést, mondjuk a Nabucco bemutatására, akkor azt a nápolyi San Carlo-ban mutassák be. Ezek után nekem szembeötlőnek kellett azzal, hogy

indítsak-e egy olyan pert, amelyben a körülmények alakulása folytán nevéssé szerepet kell elvállalnom, lévén felszínre kerülne a Szörényi-Bródy páros összes politikai vitája. Tény, hogy különváltak és jogilag kimutatható, hogy a szerződést nem tudták teljesíteni. De miután a Margitszigeten a szegedi szabadtérhez hasonló körülmények között végülis bemutatták az Atillát, a pert meg lehetne nyerni. Kérdés, ki nyerne belőle? Tulajdonképpen senki. Ezek után úgy döntöttem, megnézzük, milyen a nyúl és érdemes-e meglőnie a vadásznak. Megnézzük, milyen az előadás, utána pedig eldöntjük, pert indítunk, idehozuk a darabot Szegedre, vagy harmadik megoldást választunk.

■ Nyáron volt alkalma megtekinteni. Milyen volt a nyúl?

– Az én teljesen személyes véleményem szerint Szörényi Leventének ez a darabja nem sikerült. Koltay Gábor rendezése sokkal erősebb, mint a darab. Azok a körülmények, amik ott a Margitszigeten megteremtődtek, nagyon a kezére játszottak Koltaynak, akinek amúgy is a színpadi látványosság az erőssége. Azt a füstláványosságot például a szegedi szabadtérin nem lehetne megcsinálni, a lovasokról nem is beszélve. Az anyagi része volt a másik tényező, ami miatt én nem is nagyon erőltettem a dolgot. Ha tőlem a Levente annak idején megkérdezi: kifizetsz-e nekem 200 millió forintot, erre azt mondom, hogy az én egész éves költségvetésem 20 millió forint bevételel együtt is csak 60 millió, úgy-hogy a válasz meg is születik. Most is úgy érzem, a darab

költségvonzata nem állt összhangban a várható sikerrel. Pláne a sikertelenséggel.

■ Tehát nem lesz szegedi Atilla?

– Közben mi elkezdtünk másban is gondolkodni, előkerült az Elisabeth és a Miss Saigon musicalek esetleges bemutatása, így hát nekem választanom kell a Miss Saigon magyarországi bemutatója, vagy egy olyan szegedi Atilla között, ami Margitsziget és az Erkel Színház után érkezik Szegedre – ahhoz képest, hogy a darabot én írtam. Jelen pillanatban nem érzek indíttatást a bemutatásra. Elképzelhető, hogy ha a jövő nyárra tervezett négy „húzódarab” nem jön össze, akkor mégis műsoron lesz, de az én palettámon az Atilla jelenleg csak az ötödik. A Margitszigeten tizenhat előadás volt, esténként 2500 nézővel, az Erkelben is lesz ugyanennyi. Ezek után nem lesz a darabnak olyan súlya, hogy Szegeden a nekünk szükséges legalább hat bemutatást megérje. Ha ezeket összerakom, most azt kell mondanom: nem.

■ Mit fog lépni az etikai kérdésben?

– Beszélünk majd róla, de pert nem indítok. Én Szörényi Leventének is megírtam, hogy nagyon tisztelem és nem akarom őt kirakatper elé állítani, amelybe más dolgait is belegyömöszöljük. Ha a megírási díjban millióim fektüdnének, az más volna. Akkor a befektetésről el kellene számolnom a közgyűlésnek, mint megbízottnak. Így azonban semmi értelme a pernek.

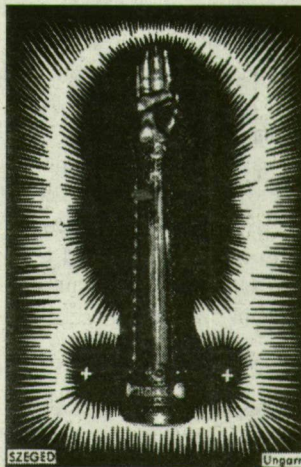
■ Akkor sem volna értelme, ha Szörényi Levente zenialis darabot írt volna?

– Az más. Akkor természetesen most nagyon kedvező feltételekkel hoznánk le. Akkor vagy pereltem volna a Margitszigetet, mert egy más-sal kötött megírási szerződés ellenére bemutatta a darabot, vagy ideadták volna nekünk abszolút kedvező anyagi feltételekkel. Ami viszont egy esetleges átdolgozást illetne, nem hinném, hogy könnyen megvalósítható, lévén a teljes hangzóanyag play back. Vagyis előlrol kellene kezdeni a műt-műri felvételeket, melyek költségvonzatáról jobb nem is beszélni.

Panek József

■ Szent Gellért ünnepe

A vértanú szellemiségét ápolja az ereklyék őre

Új plébániák kapcsolódnak be az ünnepi megemlékezésbe.

■ Mióta beszélhetünk a „Szent Gellért-ereklyék őre” címről?

– Pontosítani szeretném: 1930 és 1992 között a titulus meghatározása: Szent Gellért-ereklye őre. Egyes számban.

■ Ismertessük a történetét!

– Glattfelder Gyula püspök 1930-ban alapította a Szent Gellért prépostságot. Akkor hozatta az első ereklyét Velen-céből. Sopsits Jánost, a püspöki iroda igazgatóját nevezte ki első prépostnak, tehát az ereklye őrének. Sopsits János halála után Molnár Antal plébános lett az ereklye őre – mikor ő nyugdíjba vonult, Udvardi püspök 1984-ben egyházzogi határozatot hozott, melynek értelmében a mindenkori belvárosi plébános látja el a Szent Gellért-ereklye őre tisztét.

■ Közeledünk a mához...

– A velencei pátriárka hozta a második ereklyét – íme az 1992. szeptember 15-i dátumot viselő adományozó okirat.

■ Mi az ereklyék őrének feladata?

– A titulus megfogalmazza a kötelezettséget, azon túlmenően fontos a népszerűsítés, Szent Gellért munkájának és tiszteletének ébrentartása, ajtatósságok szervezése. Röviden: Szent Gellért szellemiségének ápolása.

■ Ma, szeptember 24-én van Szent Gellért ünnepe.

– A holnapi és vasárnapi megemlékezés alkalmával műt-űzen az ereklyék őre az olvasóknak?

– Szeretettel várjuk a kivilágított oltár elé az érdeklődőket és a híveket. Felemelő érzés az ereklyék előtt számot vetni önmagunkkal. Egy ősegyházi hagyományra is szeretnénk felhívni a figyelmet: a plébániák friss termésből ajánlásokat hoznak a püspöknek, Szent Gellért mai utódjának. Kenyeret, búzát, bort, szőlőt. A folytonosság és az egyetemesség jegyében.

Pataki Sándor

Az első Bay-intézet rekordjai

Ma nyílik Szeged új kutatási intézménye

nálják magukat, ha alkalmazott kutatási intézet alapításáról van szó. Ez a 15-20 fős csoport önfenn tartó volt hosszú évek óta, ipari és mezőgazdasági cégek megbízására dolgozott. Én 1988-89-ben Humboldt-ösztöndíjasként Németországban voltam és a kutatás-tanítás mellett tudatosan törekedtem a német kutatási-oktatási szisztéma állami szintű irányításának megismerésére; tudtam, mit jelent a Fraunhofer-hálózat. Negyven év óta működik Németországban 50 intézet – összekötő kapocsként a tisztán elméleti kutatók és az ezek nyomán megjelenő gyári termékek között.

■ Magyarországon is működtek hasonló kutatóintézetek, csödbe mentek, amikor megszűnt az állami dotáció.

– Pungor Ernő pontosan ezekben a helyére képzelte el a Bay Alapítvány intézeteit, de most már olyanokat, amelyek valóban képesek a technológiai transzfer-szerepet betölteni. Vagyis nemzetközi szintű alap-kutatási bázison olyan fejlesztő kutatókat elvégezni, amelyekből haszon lesz. A rektorral egyetértésben elmentem Pungor miniszter úrhoz '92 januárjában, elmondtam neki, hogy Szegeden milyen elméleti

kutatóbázis adott, valamint azt, hogy miként dolgozik a tanszéki csoport. Tetszett neki.

■ Lehetett volna ez az intézet Budapesten, Gödöllőn, de még talán Debrecenben is. Miért itt?

– Mit mondjak erre? Meggyőző lehettem. És ne feledjük, hogy

az itteni alapkutatási háttér is meggyőző.

Teljesen nyitottak vagyunk az ország más kutatóintézetei felé is, de az SZBK-val, a JATE, a SZOTE, az Élelmiszeripari Főiskola, a Gabonakutató Intézet ebben a városban működik. Németországban azért áll az alkalmazott kutatási hálózat élén egy elméleti intézet köz-tiszteletben álló vezetője, mert így lehetséges, hogy a továbbfejlesztendő alapkutatási eredmények rendelkezésre állnak. A Fraunhofer-hálózat intézményei az összes költségeik 70 százalékát képesek megtermelni.

■ Számításai szerint mikor jut el eddig a szegedi biotechnológiai intézet?

– A következő 1-3 évben annyi megbízást kell szerez-nünk, hogy megközelítően

önfenn tartókká váljunk. Addig elérjük a mostani kutatói létszám három-négyszeresét, vagyis 20 kutatóval fogunk dolgozni, s az épület-, a mű-szer-, a vegyszer-költségeinket, évi 50 millió forintot kell kasszíroznunk.

■ Gondolom, azt még nem lehet pontosan tudni, mi lesz az intézet fő profilja, hiszen ezután kötnék szerződéseket.

– Pontosan lehet tudni, hogy két főbb irányra lesz a munkánk: 1. az állat- és az emberi gyógyászatban felhasználható klinikai diagnosztikumok előállítását célzó alkalmazott kutatások; 2. kommunális és speciális kémiai szennyező anyagokat tartalmazó szennyvizek tisztítása – izolált és genetikailag manipulált mikroorganizmusokkal. A megnyitás napján fogjuk aláírni az első olyan kutatási szerződést, amelyet a német fél 200 ezer márkával támogat.

■ A német fél, azaz a német kutatási és technológiai minisztérium milyen megfontolásból támogatja az intézetet?

– Nem az intézetet, hanem az egész új magyar kutatási hálózatot – politikai döntés eredményeként. A Biotechnika Rt. Derkovits fásori megűrese-

dett épületét a Bay Alapítvány 100 millió forint készpénzért megvásárolta – három nappal ezelőtt; 40 millió forintot a rendelkezésünkre bocsátott műszerek beszerzésére; a tárgyalásaink eredményeként egy éven belül a német minisztérium és a Fraunhofer menedzsment jóváhagyásával 5,8 millió márká – 368 millió forint – értékű műszert szállítanak segélyként a szegedi intézetbe.

■ Vagyis az ötlettől a mai megnyitóiig eltelt egyetlen év alatt Magyarországon megvalósult egy félmilliárdos beruházás?

– Amely e pillanatban teljes kapacitással működik és nincs kétségem, hogy a tervek szerint valósítja meg a következő három évre szabott feladatait. Az a célunk, hogy ne csak a megye, hanem

az egész régió innovációs készségét növeljük.

Fő feladatomnak tartom, hogy a régióban megtermelt mezőgazdasági termékeket és ezek hulladékait magasabb hasznosítási és értékű termékékként tudjuk exportálni a Közös Piac országába. Jó esélyt az ad erre, hogy a kutatásainkat a németekkel együtt, összehangoltan tudjuk végezni.

■ A magyar ipar és mezőgazdaság nem éppen abban a helyzetben van, hogy el-áraszthatná az intézetet

megbízásokkal – nemzetközi színvonalú fejlesztésekre; amelyeknek eredményeivel besétálhatna a Közös Piacra...

– Ismerem azokat az érveket, amelyekkel már akkor meg lehet próbálni megkérdőjelezni a létjogosultságunkat, amikor még el sem indultunk. De ez főlőlséges erőfeszítés. Különösen a privatizáció után igenis léteznek Magyarországon olyan gazdasági szereplők, termelői szervezetek, amelyeknek szükségük van és később méginkább szükségük lesz az alkalmazott kutatásra; a mi eredményeink garantáltan nemzetközi színvonalúak lesznek és olcsóbban hozzájuthatnak ezekhez, mintha külföldről kellene venniük. Nem érzem szükségét, hogy mindezt bizonygassam, csak annyit kell még elmondanom: soha nem tapasztaltam még ilyen célirányos összefogást a szegedi önkormányzat, a felsőoktatási intézmények és az SZBK között, mint az új intézet létrehozása ügyében. Ez nyilván nem véletlen.

Sulyok Erzsébet

Az ország első Bay- intézete, a szegedi biotechnológiai intézet mai megnyitó ünnepsége – melyen díszvendég lesz dr. Paul Krüger német kutatási és technológiai miniszter, valamint Bay Zoltán özevgye – déli 12 órakor kezdődik az SZBK-ban.

■ (Folytatás az 1. oldalról.)

– Semmiféle titok nincs, mindössze arról van szó, hogy ismét igazolódott, amiben eddig is hittem: a jól megtervezett, szívsós, sok munka – eredményes.

■ Nincs talán egy éve sem, hogy Pungor Ernő tárca nélküli miniszter, az OMFB elnöke éppen Szegeden beszélt a Bay Alapítvány terveiről, de – ösztönít szölvá – ezek akkor meglehetősen távoli céloknak tűntek. Mi a hiteles történet?

– A József Attila Tudományegyetem rektora 1991 decemberében kapott egy levelet Pungor Ernőtől, amelyben a miniszter úr azt írta, hogy a német

Fraunhofer-hálózat mintájára

létre kíván hozni Magyarországon egy alkalmazott kutatási-fejlesztési hálózatot; az egyetem vezetője adja tovább ezt az információt a tanszékek vezetőinek.

■ Bocssáson meg, típusosan olyan ez a levél, amely az „irattartóban”, azaz a szemétkosárban szokott kikötni...

– Csakhogy ez eljutott hozzám. Nálunk, a JATE Biokémiai Tanszékén 1974 óta a biokémiának két olyan ágát – a környezetbiokémiát és a biotechnológiát – művelik, amely kutatási területek szinte fölki-